

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

БРЕДІХІНА В. Л.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри екологічного права
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 349.6

ЗМІСТ ТА ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ПОНЯТТЯ РЕСУРСНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті розглядаються теоретико-методологічні засади ресурсно-екологічної безпеки, досліджується зміст та юридична природа цієї категорії з позиції її місця в системі екологічного права та її ролі в процесі забезпечення національної безпеки України та досягнення її сталого розвитку.

Ключові слова: екологічна безпека, ресурсно-екологічна безпека, природні ресурси, сталий розвиток, раціональне природокористування.

В статье рассматриваются теоретико-методологические основы ресурсно-экологической безопасности, исследуется содержание и юридическая природа этой категории с позиции ее места в системе экологического права и ее роли в процессе обеспечения национальной безопасности Украины, достижения ее устойчивого развития.

Ключевые слова: экологическая безопасность, ресурсно-экологическая безопасность, природные ресурсы, устойчивое развитие, рациональное природопользование.

The theoretical and methodological foundations of resource-ecological safety are examined in the article, the content and legal nature of this category are examined from the position of its place in the system of environmental law and its role in the process of ensuring the national security of Ukraine and achieving its sustainable development.

Key words: ecological safety, resource-ecological safety, natural resources, sustainable development, rational use of natural resources.

Вступ. На сучасному етапі існування світової спільноти з необхідною актуальністю постають питання пошуку шляхів подолання глобальних екологічних проблем, гармонізації економічних та соціальних відносин у світі шляхом реалізації стратегії сталого розвитку. Як відомо, зазначені питання стали центральними темами Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.), яка закріпила нову тенденцію у сфері міжнародно-правової охорони довкілля, спрямовану на пріоритетність вирішення соціально-економічних питань через дбайливе ставлення до навколишнього природного середовища та його природних ресурсів – основного надбання для майбутніх поколінь. Пізніше суть та основні цілі сталого розвитку неодноразово формулювались у численних міжнародних документах, розроблених під егідою ООН. Підтвердженням того, що це питання є актуальним і сьогодні є, зокрема, Резолюція A/RES/70/1, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН

25 вересня 2015 р. «Трансформація нашого світу: порядок денний сталого розвитку 2030». Цей підсумковий документ закріпив 17 цілей сталого розвитку, що відповідають сучасним реаліям і проблемам. Серед них виділяють такі: забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва через раціональне освоєння й ефективне використання природних ресурсів та зменшення обсягу відходів; забезпечення доступу до сучасних недорогих, надійних джерел енергії, збільшення частки енергії з відновлювальних джерел у світовому енергетичному балансі; збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку; захист і відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування тощо.

Така увага світової спільноти до раціонального використання, збереження та відновлення природних ресурсів не випадкова. За останні три десятиліття кількість населення на планеті збільшилася на 2 млрд. осіб і, відповідно, збільшилися обсяги виробництва та споживання природних ресурсів. Очевидно, що розвиток суспільства, стан економічних та соціальних відносин залежить від якості та розмірів доступних до використання природних ресурсів, що може призвести до зростання ресурсно-екологічних, енергетичних та економічних загроз [1, с. 165]. Утім, як зазначають фахівці, модель розвитку індустріальних країн, які досягли прогресу за рахунок використання «чужих» природних ресурсів ціною забруднення навколишнього природного середовища, буде втрачати свою життєздатність, що залежатиме від вичерпування ресурсно-екологічного потенціалу планети. Модель «споживчого суспільства» безперспективна і веде до катастрофи [2, с. 33].

Отже, зазначені факти примушують наголошувати не тільки на охороні довкілля як середовища існування всіх живих організмів, зокрема й людини, а й на вирішенні питань щодо забезпечення ресурсно-екологічної безпеки як всього людства, так і окремих держав, зокрема України, що може слугувати запорукою сталого розвитку останніх.

Питання визначення сутності екологічної безпеки загалом, її основних складових та характерних рис було і є предметом широкого обговорення та численних дискусій у наукових колах. Тут безперечної уваги і вивчення потребують роботи таких учених: В.І. Андрейцева, Ю.С. Шемшученко, Г.І. Балюк, М.В. Краснової, Ю.А. Краснової, А.П. Гетьмана, М.О. Фролова, С.М. Романка, А.С. Євстигнєєва, Г.В. Анісімова та інших фахівців сучасної еколого-правової науки. Завдяки ним було започатковано та отримало свій розвиток право екологічної безпеки, досліджено окремі елементи екологічної безпеки, правові способи та засоби її забезпечення, висвітлено особливості її правового забезпечення в різних сферах господарювання. Водночас слід зазначити, що поняття «ресурсно-екологічна безпека» не знайшло достатнього висвітлення та аналізу ні в еколого-правовій літературі, ні в національному екологічному законодавстві. Хоча, наприклад, М.В. Краснова звертає увагу на те, що згаданий термін вартий наукових досліджень, що «дозволить вийти на такий рівень наукового обґрунтування, за якого в процесі суспільного використання природних ресурсів і природи утвориться найбільший ступінь розробленості заходів захищеності національних інтересів загалом та в екологічній сфері зокрема» [3, с. 11].

Зазначене поняття все частіше використовують такі представники економічної науки: Н.М. Андрєєва, Д.В. Зеркалов, Б.М. Данилишин, М.С. Самойлик, В.М. Трегобчук та ін. Ученими з економічних позицій проаналізовано основні тенденції екобезпечного розвитку нашої держави; поняття ресурсно-екологічної безпеки (як складової системи загроз у сфері національної безпеки України); особливості формування та оцінки рівня регіональної ресурсно-екологічної безпеки; основи збереження та відтворення природно-ресурсного потенціалу територій тощо.

З урахуванням вищевикладеного потребують уваги й дослідження поняття ресурсно-екологічної безпеки, її місце в системі екологічного права та права екологічної безпеки, аналіз основних проблем у сфері її правового забезпечення та пошук шляхів для їх ефективного подолання.

Постановка завдання. Метою статті є визначення теоретико-методологічних засад ресурсно-екологічної безпеки, дослідження змісту та юридичної природи цієї категорії з

позиції її місця в системі екологічного права та її ролі в процесі збереження природно-ресурсного потенціалу та забезпечення національної безпеки України; аналіз особливостей основних компонентів ресурсно-екологічної безпеки та їх взаємодії.

Результати дослідження. Питання сталого розвитку останнім часом актуалізувалися для нашої держави у зв'язку з укладанням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами (ратифікованої Україною Законом № 1678-VII від 16.09.2014 р.) [4]. Згідно з цією Угодою сприяння сталому розвитку розглядається одним із головних принципів посилення співробітництва між сторонами, які визнають важливість найповнішого врахування економічних, соціальних та екологічних інтересів не тільки свого сучасного населення, а й майбутніх поколінь. Логічно, що сьогодні європейське демократичне співтовариство ставить перед Україною необхідність вирішення широкого кола політичних, соціально-економічних, екологічних завдань, проведення відповідних реформ та приведення вимог національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів. Тому українська держава прийняла серйозний виклик: вижити в сучасній геополітичній ситуації і вийти з системної соціально-економічної та екологічної кризи, зокрема, шляхом ресурсо- та енергозбереження, раціонального використання природно-ресурсного потенціалу країни та забезпечення екологічної безпеки.

Отже, в сучасних умовах розвитку українського суспільства пріоритетними напрямками діяльності держави є забезпечення екологічної безпеки та підтримання екологічної рівноваги на території України. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» у своїй преамбулі зазначив, що охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини є невід'ємною умовою сталого економічного та соціального розвитку України [5].

Водночас із необхідною актуальністю постають питання підвищення конкурентоспроможності України у світі, створення соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення, відповідності внутрішньої політики та управлінських рішень загальноприйнятими світовими цінностями та засадами сталого розвитку. За цих умов важливо досягти оптимального співвідношення між господарською діяльністю, забезпеченням матеріальних і духовних потреб населення та підтриманням якісного стану довкілля і збереженням природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Висвітлені тенденції – це вічні проблеми співвідношення основних векторів і принципів екології та економіки, коли суспільство регулярно має вирішувати питання про можливість або неможливість пріоритету екологічних інтересів над економічними. На думку С.А. Боголюбова, повна відмова від промислового розвитку і впливу на природу неможлива, а постановка такого питання є екологічним утопізмом. Однак зовсім недопустимий і неможливий індустріальний розвиток без урахування вимог екологічної безпеки (це був би вже економічний екстремізм) [6, с. 21].

Для реалізації проголошених засад сталого розвитку в сучасних умовах необхідним є врахування як певних економічних аспектів використання природи і її ресурсів, так і відповідних вимог щодо охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки. Як справедливо зазначає Г.І. Балюк, слова «екологія» і «економіка» мають один фонетичний корінь, тому з економічної та екологічної криз Україна має виходити і зобов'язана вийти як з єдиної еколого-економічної кризи. Отже, в основу будь-яких антикризових і стабілізаційних програм необхідно покласти концепцію єдності еколого-економічних проблем [7, с. 28].

Тому серед основних засад та цілей державної екологічної політики України перебуває забезпечення екологічно збалансованого природокористування, як такого процесу взаємодії суспільства з навколишнім природним середовищем, за якого одночасно задовольняються зростаючі матеріальні й духовні потреби людей, забезпечується раціональне та екологічно безпечно господарювання й високоефективне збалансоване використання природних

ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження і відтворення навколишнього природного середовища та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва [8].

Ураховуючи викладене, можемо стверджувати, що одним з основних завдань науки екологічного права є вчасне й адекватне реагування на зміну і розвиток соціально-політичних та економічних відносин у суспільстві у їх безпосередньому зв'язку з навколишнім середовищем, на появу нових об'єктів правового регулювання та факторів, що на них впливають, на реалізацію цілей екологічної політики. Зважаючи на це, варто погодитись із провідними вченими-екологами в тому, що в умовах тяжіння до сталості, еколого-правова наука не може не реагувати на сучасні виклики, трансформуючись до потреб суспільства та часу, залучаючи до сфери свого впливу все нові й нові явища. За цих умов доцільно застосовувати новітні наукові підходи щодо концепту природи та її ресурсів в екологічному праві, який досліджує усі її атрибути: економічні, екологічні та, особливо, духовні [3, с. 9; 9, с. 105].

Отже, в сучасних умовах свого наукового осмислення, обґрунтування та впровадження в еколого-правовий простір потребує ресурсно-екологічна безпека з визначенням її поняття та сутності, дослідженням основних складових та класифікаційних ознак. Слід нагадати, що це поняття певний час було предметом досліджень учених-економістів і майже не виділялося окремим об'єктом аналізу в юридичній літературі. Так, наприклад, Н.М. Андреева та В.Н. Степанов розглядають поняття ресурсно-екологічної безпеки у двох аспектах: 1) як стан захищеності життєво важливих потреб держави (особистості, суспільства загалом) у природних ресурсах і здоров'ї середовища існування від внутрішніх і зовнішніх загроз; 2) як систему законодавчо закріплених політичних, правових, економічних та екологічних гарантій, які забезпечують створення та підтримку прийняттого рівня (з соціально-економічної позиції) захищеності держави (особистості, суспільства) від дії дестабілізуючих факторів розвитку: зростання дефіциту ресурсів, втрати (виснаження) компонентів природно-ресурсного потенціалу, життєво важливих для здоров'я і благополуччя населення [1, с. 165; 10, с. 5].

М.С. Самойлік, досліджуючи рівень ресурсно-екологічної безпеки регіонів, розглядає останню як стан регіональної природно-соціально-економічної системи, що забезпечує запобігання погіршення якості екосистем та здоров'я людини при покращенні соціально-економічного стану цієї системи з урахуванням впливу дестабілізуючих ресурсних та екологічних загроз. Ресурсно-екологічна безпека регіону, з позиції вченого, забезпечується через механізм підвищення ефективності використання природно-ресурсного потенціалу території, зорієнтованого на ресурсозбереження та ресурсозаміщення [11, с. 127].

На думку О.М. Алімова, А.І. Даниленка, В.М. Трегобчука та ін., ресурсно-екологічна безпека характеризує ступінь захищеності людей, природних ресурсів і навколишнього середовища від негативного антропогенного впливу, зумовленого зростаючими масштабами господарської діяльності людини та використанням ресурсів планети, а також від ресурсно-екологічних загроз. До того ж учені розглядають і соціально-економічний зміст ресурсно-екологічної безпеки, який полягає у відповідності виробничих процесів і виробленої продукції ресурсно-екологічним вимогам щодо безпечності та природомісткості, а також потребам функціонування здорових та стійких екосистем, створення сприятливих умов життєдіяльності населення [12, с. 434].

Що ж стосується еколого-правової науки, то нею вже напрацьована багатоаспектна правова доктрина екологічної безпеки [13; 14]. Так, остання розглядається в законодавстві та літературі у таких аспектах: 1) як стан навколишнього природного середовища, за якого забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей; 2) як стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства, держави від реальних і потенційних загроз, утворених антропогенним або природним впливом на довкілля; 3) як стан розвитку суспільних відносин, за якого забезпечується регулювання екологічно небезпечної діяльності, відповідний режим використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища, який попереджає

виникнення небезпеки для життя й здоров'я людини та погіршення екологічної обстановки; 4) як сукупність правових норм, що забезпечують реалізацію та захист права на безпечне для життя й здоров'я довкілля (право екологічної безпеки); 5) складова глобальної, міжнародної та національної безпеки тощо.

На основі вищевикладеного спробуємо виокремити суттєві ознаки і визначити сутність та юридичну природу ресурсно-екологічної безпеки.

Ресурсно-екологічна безпека є складовою більш широкого поняття екологічної безпеки. До об'єктів останньої, як відомо, належить навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, складовими якого є й природні ресурси. Як вже зазначалось, для розуміння екологічної безпеки визначальним є певний стан довкілля, а отже і його компонентів – природних ресурсів, об'єктів, екосистем тощо. У такому разі стан навколишнього природного середовища відображає його якісні (безпечні), кількісні, лікувально-оздоровчі, рекреаційні, освітньо-виховні та інші властивості й характеристики, важливі для всього суспільства та окремої людини.

Із цих позицій ресурсно-екологічна безпека може характеризуватися і як стан захищеності життєво важливих інтересів і забезпеченості потреб людини, суспільства та держави в належній кількості та якості природних ресурсів, необхідних для їх нормального існування. Забезпеченість населення країни якісними, безпечними для життя й здоров'я природними ресурсами, як відповідними благами, що виконують економічну, соціальну та екологічну функції, слугують джерелами, невід'ємними матеріальними умовами і основою людської життєдіяльності, є запорукою збереження генофонду українського народу та однією з необхідних засад сталого розвитку нашої країни. Тому логічно припускати, що ресурсно-екологічна безпека, як і екологічна безпека загалом, становить такий стан розвитку суспільних відносин і відповідних їм правових зв'язків, за яких гарантується захищеність права громадян на безпечне довкілля [13, с. 37]. Раніше авторкою вже надавалась класифікація вказаного права за складовими його об'єкта – навколишнього природного середовища, де виокремлювалися такі його різновиди, як право громадян на екологічно безпечний стан атмосферного повітря, право на безпечні водні, земельні, рослинні ресурси та ін. [15, с. 30].

Ресурсно-екологічну безпеку можна вважати одним із чинників національної безпеки. Як відомо, екологічний аспект останньої розуміється в законодавстві захищеністю життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються їх сталий розвиток, своєчасне виявлення, запобігання й нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у різних сферах, зокрема природоохоронної діяльності, енергетики та енергозбереження, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захист екології і навколишнього природного середовища. Водночас серед загроз національним інтересам і національній безпеці України, що важливо, виокремлюється нераціональне, виснажливе використання мінерально-сировинних природних ресурсів як невідновлювальних, так і відновлювальних [16]. Про те, що в системі загроз національній безпеці України де-факто сформувалася ще одна складова – ресурсно-екологічна, свідчать такі явища: інтенсивні антропогенні зміни природно-ресурсного потенціалу територій і морських акваторій через прийняття екологічно необґрунтованих рішень; ресурсномістке виробництво, обумовлене низьким рівнем технологічного розвитку; споживацьке ставлення до природних ресурсів, домінування відомчих і тимчасових поточних інтересів у господарському природокористуванні над довгостроковими та перспективними; недосконалість системи державного управління природокористуванням з огляду розпливчатості повноважень владних структур і окремих осіб щодо здійснення екологічного контролю, а також заходів реагування на надзвичайні ситуації. На ці та інші проблеми неодноразово вказували у своїх працях як економісти, так і вчені-екологи [17, с. 154; 18, с. 71; 7, с. 29].

Слід також пам'ятати, що забезпечення ресурсно-екологічної безпеки шляхом збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь, раціонального, бережливого використання природних багатств не є завданням тільки однієї держави, а має глобальне міжнародне значення і вказує на транснаціональний характер ресурсно-екологічних проблем.

Це пояснює важливу роль ресурсно-екологічної безпеки на шляху до сталого розвитку людства, який передбачає комплексне вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем, досягнення рівноваги та збалансованості між ними, а також обов'язок нинішнього покоління перед майбутніми залишити достатні якісні ресурси, необхідні для забезпечення рівня життя й добробуту не нижче від існуючого. Тобто сучасний процес експлуатації природних ресурсів на планеті не може ставити під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої життєво важливі потреби.

Висновки. На підставі вищевикладеного, можна стверджувати, що сучасні реалії формують достатньо потужну основу для подальшого розвитку екологічного права та права екологічної безпеки, на теренах яких спостерігається формування ресурсно-екологічної безпеки. Остання є багатоаспектним явищем і становить: а) стан захищеності інтересів людини, суспільства й держави від ресурсно-екологічних загроз (зокрема від недостатності та небезпечності природних ресурсів); б) стан суспільних відносин, а також сукупність відповідних правових норм, що забезпечують реалізацію і захист права громадян на використання безпечних природних ресурсів; в) об'єкт міжнародного екологічного права в межах стратегії сталого розвитку, складову глобальної екологічної безпеки.

І хоча термін «ресурсно-екологічна безпека» поки не знайшов свого законодавчого визначення та достатнього висвітлення й аналізу в еколого-правовій літературі, він вартий своєї правової оцінки та наукового обґрунтування для підвищення ефективності заходів щодо раціонального природокористування, захищеності національних інтересів в екологічній сфері, коли можна було б досягти не на словах, а на практиці оптимального співвідношення між господарською діяльністю, забезпеченням матеріальних і духовних потреб населення та підтриманням якісного стану довкілля і збереженням природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел:

1. Андрєєва Н.М., Барун М.В. Ресурсно-екологічна безпека, як складова системи загроз національної безпеки України. Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Балацького О.Ф. (м. Суми, 6-8 трав. 2014 р.). Суми: СУмДУ. 2014. Т. 1. С. 165-Стефанків О.М. Стратегічні напрями раціонального природокористування в АПК та забезпечення екологічної безпеки в соціумі. Механізм регулювання економіки. 2010. № 1. С. 32-37.
2. Краснова М.В. Стан та перспективи розвитку вчення про об'єкти екологічного права: науково-методологічні аспекти. Вісник Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Київ. 2013. № 2(96). С. 8-Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 40. Ст. 2021.
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546.
4. Боголюбов С.А. Реализация экологической политики посредством права: монография. Москва: ИНФРА-М, 2017. 320 с.
5. Балюк Г.І., Сушик О.В. «Удосконалення» екологічного законодавства України: сучасні реалії в екологічній сфері. Актуальні проблеми соціального права. Еволюція правового регулювання аграрних, земельних та екологічних відносин: матеріали міжнар. Наук.-практ. конференції, присвяч. 90-річчю проф. Н.І. Титової / за заг. ред. П.Д. Пилипенка (Львів, 18 листопада 2016 р.) Львів, 2016. С. 28-Про Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21.12.2010 р. № 2818-VI. Офіційний вісник України. 2011. № 3. Ст. 158.
6. Гетьман А.П., Зуєв В.А. Формування еколого-правової науки: ресурсний аспект та проблеми його інтеграції. Проблеми законності. Харків. 2016. № 132. С. 104-Степанов В.Н.,

Круглякова Л.Л., Громова Е.Н. Теоретические аспекты обеспечения ресурсно-экологической безопасности Украины. Одесса: ИПРЭЭИ, 1995. 65 с.

7. Самойлік М.С. Оцінка рівня ресурсно-екологічної безпеки регіону: методичні та методологічні аспекти. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2014. Вип. 1(10). Т. 1. С. 125131.

8. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення: монографія / О.М. Алімов, А.І. Даниленко, В.М. Трегобчук та ін. Київ: Об'єднаний ін-т економіки НАН України, 2005. 540 с.

9. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: навч. та наук.-практ. посіб. Київ: Знання-Прес, 2002. 332 с.

10. Краснова Ю.А. Право екологічної безпеки України: теоретичні аспекти: монографія / за заг. ред. В.М. Єрмоленка. Київ: НУБіП України. 2017. 589 с.

11. Бредіхіна В.Л. Конституційні засади права громадян на безпечне навколишнє природне середовище: монографія / за ред. проф. М.В. Шульги. Харків: ФО-П Вапнярчук Н.М. 2008. 168 с.

12. Про основи національної безпеки: Закон України від 19.06.2003 р. № 964- IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 39. Ст. 351.

13. Зеркалов Д.В. Екологічна безпека та охорона довкілля: монографія. Київ: Основа (електронне видання), 2012. 517 с. URL: <http://zerkalov.kiev.ua/sites/default/files/ebod-mz.pdf>.

14. Проніна О.В. Посилення ресурсно-екологічної безпеки держави. Інвестиції: практика та досвід. 2010. № 6. С. 70–72.

МИХАЙСЬКИЙ О. Є.,

аспірант відділу проблем аграрного,
земельного, екологічного
та космічного права

*(Інститут держави і права
імені В. М. Корецького*

Національної академії наук України)

УДК 349.6

ВИСНОВОК ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ЯК ГОЛОВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ДОЗВІЛЬНИЙ ДОКУМЕНТ ДЛЯ ВИДОБУВАННЯ СЛАНЦЕВОГО ГАЗУ В УКРАЇНІ

У статті автором розглянуто процедуру отримання висновку з оцінки впливу на довкілля та зроблено порівняння із процедурою отримання висновку екологічної експертизи у сфері використання надр. Проаналізовано роль висновку з оцінки впливу на довкілля в отриманні спеціального дозволу на користування надрами. Розглянуто обов'язкові та рекомендовані механізми захисту довкілля, які передбачає або може передбачати висновок про оцінку впливу на довкілля в контексті видобування сланцевого газу в Україні.

Ключові слова: *сланцевий газ, висновок з оцінки впливу на довкілля, спеціальний дозвіл на користування надрами, екологічна експертиза.*

В статье автором рассмотрена процедура получения заключения по оценке влияния на окружающую среду и проведено сравнение с процедурой получения заключения экологической экспертизы в сфере использования недр.

